

Místa, která musíte vidět. Plitvičská jezera...

... Palác císaře Diokleciána ve Splitu...

... Eufrazijsku baziliku v Poreči...

CHORVATSKO,

jak je možná neznáte

... a starý Dubrovník, jedno z nejkrásnějších chorvatských měst

Stěží bych spočítala, kolikrát jsem navštívila Chorvatsko, dřívější Jugoslávii. První cesty směřovaly za vytouženým mořem, ale záhy se pobyt na plážích Jadrana zkracovaly ve prospěch poznávání lidových tradic a kulturního i přírodního dědictví země. Právě díky počtu zápisů v seznamech UNESCO zaujímá Chorvatsko jedno z čelních míst v Evropě. **TEXT MILENA BLAŽKOVÁ**

Vyhlášený starý Dubrovník, splitský palác císaře Diokleciána či národní park Plitvičských jezer jsou součástí světového kulturního a přírodního dědictví, stejně jako Eufrazijská bazilika v Poreči, staré město Trogir nebo katedrála sv. Jakuba v Šibeniku. Poslední chorvatský zápis na prestižní seznam

UNESCO z roku 2008 už je méně známý, patří tzv. antickému ageru ze Starigradské planiny na ostrově Hvaru. Představuje zachovanou původní geometrickou míru používanou při dělení půdy v dobách první řecké kolonizace kolem roku 385 př. n. l. Přes těchto „pouhých“ sedm zápisů se o Chorvatsku často mluví jako o evropské velmoci UNESCO. Má totiž

dalších osmnáct vybraných a schválených míst – čekatelů, vedených v pařížském ústředí na tzv. Indikativním seznamu, a čtrnáct dalších zápisů na Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva.

I zpěvy, tance a zvyky se musí chránit

Chránit, identifikovat, rozvíjet a podporovat kulturní tradice a tradiční lidovou kulturu je stejně důležité, jako starat se o zachování stavebních památek nebo panenských přírodních rájů. V roce 2003 přijala Generální konference UNESCO v Paříži Úmluvu o zachování nemateriálního kulturního dědictví lidstva, díky které vznikl výše zmíněný Reprezentativní seznam. Chorvatů se mohou světu pochlubit pestrou škálou lidových zvyků a tra-

dic, po léta dodržují lidové zpěvy a tance, různá náboženská procesí i veselé lidové obchůzky po vsích, rytířské hry, věnují se tradiční tvorbě krajek, umí vyrábět dřevěné hračky či pět perníčky jako jejich předkové. Tradice se staly nedílnou součástí jejich života, připomeňme některé.

Procesí královen a kastavští zvonkaři

Legenda říká, že v době bojů, kdy Turci zajali všechny muže z vesnice, vydaly se ženy a dívky maskované zvláštním oblečením, s kosami a meči své muže, otce a bratry vysvobodit. Slavnost v obci Gorjani na svátek sv. Ducha událost připomíná. Procesí dívek obchází vesnici, září nádhernými převleky za krále a královny, žebráky i hudebníky. Účastníci

zpívají písně, předvádějí obřadní hry a tance, nechají se hostit, přijímají dary. Slavnost trochu připomíná naši vlčnovskou jízdu králů.

Trochu jiný charakter mají rozpuštělé průvody v čase mezi polovinou ledna a Popeleční středou, které jsou rozšířené i v mnoha dalších evropských zemích. Pod ochranu UNESCO patří u nás masopustní obchůzky na Hlinecku, v Chorvatsku průvody kastavských zvonkařů v obci Kastav, vzdálené 12 km od Rijeky. Muži zahalení do ovčích kůží se zvířecími maskami obcházejí vesnici doprovázeni ryčnou muzikou se zpěvem a těžkými zvonci zavěšenými v pase, které hluk ještě násobí. Nechybí tance, při nichž dokazují svou zdatnost a dobrou koordinaci pohybů, a spousta dobrého jídla a pití. Podle starých rituálů se loučí se zimou a orodují za dobrou úrodu.

Sinjska alka

Unikátní jsou i rytířské turnaje ve městě Sinj v nitru Dalmácie, které připomíná bronzová socha jezdce s oštěpem v místním parku. Pořádají se pravidelně na svátek Panny Marie v polovině srpna, aby připomněly démonizované vítězství hrstky Chorvatů nad Turky v roce 1715. Muži ve slavnostních krojích zdobených zlatem se pouštějí za víření bubny do náročného bojového klání. Snaží se v trysku na koni trefit oštěpem střed alky – terčíku o dvou kruzích zavěšených na laně nad kolbištěm. Hrdý vítěz získává štít zvaný palmeneac.

Perníčky, dřevěné hračky a krajky

Ve středním Chorvatsku jsem našla tři další tradiční výtvořky nehmotného dědictví. V poutním místě Marija Bistrica sídlí na náměstí perníkářská dílna rodiny Brlečićů vyrábějící už po několik generací perníčky podle tradičních receptur a postupů. Jejich červená srdíčka si návštěvníci Chorvatska odvázejí jako suvenýr i připomínku, že byli v zemi vítanými hosty.

Kraj proslavila také výroba dřevěných hraček. Z lipového, vrbového, javorového a bukového dřeva je tvoří pan Ivica Mesar, který stejně jako Brlečićové vlastní certifikát s povolením k výrobě. Do třetice připomenou paličkovanou krajku z obce Lepoglava v Záhoří, která za svou originalitu získala zlatou medaili na světové výstavě v Paříži už v roce 1937.

Krajka z ostrova Hvar

Průvod kastavských zvonkařů

Dívka z ostrova Pag ozdobená místní pažskou krajkou

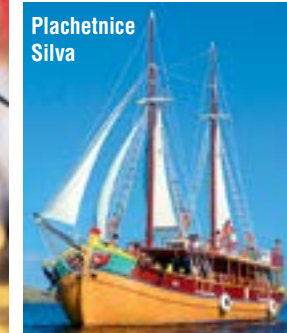

Perníková srdce jako suvenýr

Sinjští muži ve slavnostním

UŽITEČNÉ ODKAZY:
www.chorvatsko.hr
www.unesco-media.in.cz
www.kololod.cz
www.croatiaairlines.com

Plachetnice Silva

Krajkářstvím se pyšní také ostrov Hvar, kde tvorbu specifických krajek z agáve šířily kdysi výhradně jeptišky z benediktinských klášterů. Největší světový obdiv však patří tzv. pažské krajce. Nepalčikuje se, nýbrž vyšívá na tvrdou podložku, z níž se po dokončení odstříhne.

Církevní slavnosti

Unikátní procesí Za křížem na Hvaru nemá ve světě obdobu. V noci ze Zeleného čtvrtka na Velký pátek vyrazí šest procesí ze šesti obcí – Jelsy, Pitve, Vrisniku, Svirče, Vrbanji a Vrbošky. V čele kráčí privilegovaný nosič kříže, těžkého až dvacet kilogramů, následují duchovní v tunikách a věřící, všichni za zpěvu pašijové písně Pláč Panny Marie z 15. století. Procesí zastavují v kostelech ostatních obcí a nesmějí se potkat, jinak by ostrov stihlo neštěstí. Nad ránem,

po 25 km náročného pochodu, končí věřící pouť v kostele, z něhož zhruba před osmi hodinami vyšli. Projev souznalosti a zbožnosti místních, jehož se účastní rodáci ze všech končin světa, se koná již pět století.

Další velkolepý církevní svátek, sv. Vlaha, slaví vždy 3. února obyvatelé Dubrovniku na počest svého patrona. Oživují historickou událost z roku 971, kdy Vlaha včas varoval před Istivými Benátčany a jejich loděmi, tajně zakotvenými v Gruži a u Lokrumu. Kněží ve slavnostním rouchu nesou v čele procesí relikvií sv. Vlaha, vlajkonosi se zástavami svých vesnic i všichni ostatní si přicházejí ke světcovi pro požehnání. Svátek se slaví již od roku 1190.

Chorvatské tradice na výstavě UNESCO v Telči

Dobrou inspirací před cestou do Chorvatska může být výstava fotografií Poznej světové nehmotné dědictví UNESCO, která bude po celý květen představovat ve výstavních prostorách městské radnice v Telči chorvatské a také české lidové tradice. A když si návštěvu načasujete na sobotu 21. května, kdy náměstí ovládnou pravidelné každoroční slavnosti Folklor in máji, potěšíte se naším folklorem nejen na fotografiích, ale i tím reálným.

Za památkami kololodí i letadlem

Pro dobrodruhy a romantiky mám tajný tip, jak poznávat řadu chorvatských unikátů – mně se nejvíce osvědčila loď, která vezla na palubě kola. Zatímco jsme procházeli zákoutími Splitu, Dubrovniku, Trogiru a dalších míst, zajišťovala nám plachetnice Silva pohodlné zázemí. Plavila se s námi mezi malebnými ostrovy Jadrana a cíleně kotvila, abychom je jako cyklisté projížděli křížem kražem. Na Korčule čekala v přístavu, než si prohlédneme středověké opevnění města, dům Marco Pola a zhlédneme unikátní středověkou hru Morešku, stejně i na Hvaru, než se na vlastní oči přesvědčíme, jak vypadá antický ager na planině nad Stari Gradem. U ostrova Brač spustila kotvu v jedné zapomenuté zátoce, abychom se dostali k unikátnímu klášteru Blaca, který čeká na zápis mezi světové dědictví. Každá plavba přinesla vždy tolik nezapomenutelných zážitků, že si čas od času některou z tras ráda zopakují. ■

NA ZÁVĚR PŘIDÁVÁM UŽITEČNOU INFORMACI: od 21. května 2016 jsou zahájeny přímé lety Praha–Záhřeb, vždy v úterý, čtvrtek, sobotu a neděli, s návaznými lety do chorvatských měst Pula, Zadar, Split a Dubrovník. Ceny od 129 eur.